

גמרא:

עב-א שנינו במשנה: הפסח ששחטו שלא לשמו בשבת חייב עליו חטאת.

והוינן בה: במאי עסקינן, מה היתה טעותו המחייבת אותו קרבן?

אילימא בטועה בהכרת הקרבן, וכגון שהיה סבור שאין זה קרבן פסח אלא הוא קרבן עולה, ולכן שחטו לשם עולה, הרי עקירת שמו של הקרבן מפסח לעולה נעשתה בטעות, ומחלוקת תנאים היא אם "עקירה בטעות" היא עקירה או לא.

ואם כן, האם נאמר כי שמעת מינה ממשנתנו כי עקירה בטעות היא עקירה, כמו העוקר מדעת?!

ומשנינן: אלא, אין מכאן ראיה לעקירה בטעות. כי כאן מדובר בעוקר את שם הקרבן מדעת, אלא שטעותו היא שאינו יודע שהיום שבת או שאינו יודע שהעוקר חייב משום חילול שבת.

אם כן, אימא סיפא: ושאר כל הזבחים ששחטן לשם הפסח — אם אינן ראויים, חייב.

ואם ראויין הן, רבי אליעזר מחייב הטאת. ורבי יהושע פוטר.

ואי המדובר הוא בעוקר את שם הקרבן מדעתו, ועושהו לשם פסח — מה לי ראויין לקרבן פסח, מה לי שאינן ראויין?!

והרי פשיטא שאין הוא טועה בדבר מצוה, שהרי יודע הוא שזה קרבן אחר ומתכוון לעקור את שמו ביודעין, ואיך יתכן שרבי יהושע יפטור אותו אם היה ראוי לפסח מצד שהוא טועה בדבר מצוה?!

אלא, פשיטא שהסיפא עוסקת בטועה, שאינו יודע שהוא קרבן אחר, אלא חושב שזה קרבן פסח, והוא נחשב לטועה בדבר מצוה משום שהכל עוסקים בערב פסח בשחיטת קרבן פסח.

ואם כן, יש לתמוה: האם נעמיד את רישא של המשנה בעוקר ואילו את הסיפא נעמיד בטועה?!

אמר רבי אבין, אין לתמוה על כך.

אלא, אין! אכן נעמיד את הרישא של המשנה בעוקר, וסיפא בטועה.

אשכחיה מצא רב יצחק בר יוסף לרבי אבהו דחיה קאי באוכלוסא דאינשי, שהיה בתוך חבורה גדולה מאד של אנשים.

אמר ליה רב יצחק לרבי אבהו: מתניתין, משנתנו זאת — מאי, כיצד נעמידה, בעוקר או בטועה?!

אמר ליה רבי אבהו — רישא, הפסח ששחטו שלא לשמו, המדובר הוא בעוקר ביודעין.

ואילו סיפא, בשאר הזבחים ששחטן לשם

אבל תוס' הרשב"א שם כתב שפטור אפילו לרבי שמעון, כי אין זה פטור של טועה בדבר מצוה, אלא פטור של העושה ברשות, שלא היה יכול לעשות אחרת.

אנוס. ואילו תוס' לקמן עג א ד"ה שחטו, הוכיחו שפטורו הוא מצד טועה בדבר מצוה, ואתיא אליבא דרבי מאיר, הפוטר לדעת רבי יהושע אפילו כשלא עשה מצוה.